

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi valtion ja kunnallisen virkaehtosopimuslain sekä yksityisten valtionapulaitosten toimiehtosopimuslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Valtion ja kunnallisen virkaehtosopimuslain sekä yksityisten valtionapulaitosten toimiehtosopimuslain mukaan virka- ja toimiehtosopimukseen kohdistuvista työtaistelutoimenpiteistä sekä sopimuksen määräysten rikkomisesta samoin kuin lakien mukaisen valvontavollisuuden laiminlyönnistä voidaan määrätä maksettavaksi erityinen hyvityssakko. Esityksessä ehdotetaan lakeihin otettavaksi erityiset, työehtosopimuslakia vastaavat säännökset hyvityssakkojen määräämisestä tarkistusmenettelystä, jotta määrät vastaisuudessa pysyisivät rahan arvon muutosten tasalla.

Esityksessä ehdotetaan edelleen, että hyvityssakko virka- tai toimiehtosopimuksen rikkomisesta voidaan tuomita nykyisen tahallisuuteen perustuvan rikkomuksen lisäksi myös silloin, kun

työnantajan tai työntekijän olisi perustellusti pitänyt tietää rikkovansa sopimuksen määräyksiä. Lisäksi ehdotetaan, että hyvityssakko voidaan myös erityisestä syystä jättää tuomitsematta. Samalla ehdotetaan täydennettäväksi hyvityssakkojen määrän arvioinnissa huomioon otettavia perusteita työehtosopimuslakia vastaavasti.

Hallituksen esitys toisaalta perustuu 7 päivänä syyskuuta 1984 annettuun lakiin työehtosopimuslain muuttamisesta (660/84) ja toisaalta liittyy hallituksen esitykseen Eduskunnalle laeiksi työsopimuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (1985 vp. — HE 248).

Hallituksen esitykseen sisältyvät ehdotukset lain muutoksiksi on tarkoitus saattaa voimaan 1 päivästä toukokuuta 1986 lukien.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

Valtion virkaehtosopimuslain ja kunnallisen virkaehtosopimuslain (664 ja 669/70) mukaan hyvityssakkojen enimmäismäärät ovat työnantajan tahi virkamies- tai viranhaltijayhdistyksen osalta 50 000 markkaa ja yksittäisen virkamiehen tai viranhaltijan osalta 200 markkaa. Yksityisten valtionapulaitosten toimiehtosopimuslain (238/79) mukaan vastaavat määrät ovat 10 000 ja 100 markkaa.

Hyvityssakkojen enimmäismäärien vahvistaminen markkamääräisinä johtaa siihen, että lain vaikutukset suuressa määrin riippuvat rahan ar-

von kehityksestä. Hyvityssakkojen enimmäismäärien tosiasiallista muuttumista rahan arvon muutoksen johdosta ei voida pitää virka- ja toimiehtosopimusjärjestelmille asetettujen tavoitteiden mukaisena. Tämän vuoksi ehdotetaan lakeihin otettavaksi työehtosopimuslain muuttamisesta annettua lakia (660/84) vastaavat säännökset hyvityssakkojen enimmäismäärien tarkistusmenettelystä. Valtion virkaehtosopimuslain 19 §:n 3 momenttiin, kunnallisen virkaehtosopimuslain 20 §:n 4 momenttiin sekä yksityisten valtionapulaitosten toimiehtosopimuslain 15 §:n 4 momenttiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännökset, joiden mukaan valtioneuvoston tulee kolmivuotiskausittain tarkistaa hyvityssakkojen enimmäis-

määrät rahan arvon muutosta vastaavasti. Ensimmäinen tarkistus tehtäisiin työehtosopimuslakia vastaavasti 1 päivästä tammikuuta 1988 lukien. Ennen tarkistuspäätöksen tekemistä olisi asiassa kuultava toisaalta valtion neuvotteluviranomaista eli valtiovarainministeriötä, kunnallista sopimusvaltuuskuntaa tai yksityisten valtionapulaitosten sopimusvaltuuskuntaa ja toisaalta keskeisiä virkamies-, viranhaltija- ja toimihenkilöyhdistyksiä.

Voimassa olevien valtion virkaehtosopimuslain 19 §:n 1 momentin, kunnallisen virkaehtosopimuslain 20 §:n 1 momentin ja yksityisten valtionapulaitosten toimiehtosopimuslain 15 §:n 1 momentin mukaan voidaan sopimukseen sidottu, joka tietensä rikkoo sopimuksen määräyksiä, tuomita siitä maksamaan hyvityssakko. Työmarkkinoiden sopimusjärjestelmissä tapahtuneen kehityksen myötä ja erityisesti huomioon ottaen virkaehtosopimus- ja toimiehtosopimusjärjestelmien keskitys ovat niin työnantajien kuin virkamiesten, viranhaltijoiden ja toimihenkilöidenkin mahdollisuudet sopimusten oikean sisällön selvittämiseksi parantuneet. Tähän nähden on perusteltua lisätä vastuuta virka- ja toimiehtosopimusten edellyttämästä käyttäytymisestä. Eräs keino on asettaa syyllisyyden vastuuraja tietensä rikkomista vähäisemmäksi. Samalla on edellytettävissä, että tulkintaerimielisyyksien tarkempi selvittely työpaikalla johtaisi välillisesti myös sopimusten tulkinnasta johtuvien työrauharikkomusten vähenemiseen. Tähän nähden on perusteltua, että vastuuta sopimusten oikeasta tulkinnasta lisätään siten, että hyvityssakko voidaan tuomita maksettavaksi myös silloin, kun sopimuksen rikkojan olisi perustellusti pitänyt tietää rikkovansa sopimusta. Hallituksen esityksessä Eduskunnalle laeiksi työsopimuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta on ehdotettu työehtosopimuslain 7 §:n 1 momentin säännöstä muutettavaksi vastaavasti.

Valtion virkaehtosopimuslain 20 §:n 1 momentin, kunnallisen virkaehtosopimuslain 21 §:n 1 momentin ja yksityisten valtionapulaitosten toimiehtosopimuslain 16 §:n 1 momentin mukaan hyvityssakkoon tuomittaessa on otettava huomioon kaikki esille tulleet asianhaarat, etenkin vahingon suuruus ja syyllisyyden määrä. Työehtosopimuslain 10 §:n mukaan, sellaisena kuin se on muutettuna lailla työehtosopimuslain muuttamisesta (660/84), on lisäksi mainittu asiaan vaikuttavina seikkoina toisen osapuolen rikkomukseen mahdollisesti antama aihe ja yhdistyksen tai yrityksen koko. Vastaavat muutokset tehtäisiin nyt virkaehtosopimus- ja toimiehtoso-

pimuslakeihin. Yrityksen koon asemesta viitattaisiin kunnallisessa virkaehtosopimuslaissa kunnan tai kuntainliiton kokoon ja toimiehtosopimuslaissa yksityisen valtionapulaitoksen kokoon. Valtion osalta ei ole tarkoituksenmukaista erikseen viitata esimerkiksi hallintoyksikön kokoon. Nyt hyvityssakkoon tuomittaessa huomioon otettavaksi ehdotetut asianhaarat muodostavat edelleenkin vain esimerkkiuuttelon. Jo nykyisinkin työtuomioistuimen on ollut otettava huomioon nyt laissa nimenomaan mainittaviksi ehdotetut seikat.

Valtion virkaehtosopimuslain 20 §:n 1 momentin, kunnallisen virkaehtosopimuslain 21 §:n 1 momentin ja yksityisten valtionapulaitosten toimiehtosopimuslain 16 §:n 1 momentin mukaan, jos sopimuksen tai lain vastainen menettely on ollut vähäistä tai se on tapahtunut lieventävien asianhaarojen vallitessa, voidaan hyvityssakko jättää tuomitsematta. Tällä säännöksellä on tarkoitettu lähinnä yksityisen virkamiehen, viranhaltijan tai toimihenkilön vapauttamista hyvityssakkoseuraamuksesta. Ottaen huomioon, että muissakin tilanteissa saattaa olla tarkoituksenmukaista jättää hyvityssakko tuomitsematta, ja kyseessä olevan säännöksen yhdenmukaistamiseksi työehtosopimuslakiin ehdotetun muutoksen kanssa ehdotetaan, että hyvityssakko voidaan erityisestä syystä jättää tuomitsematta. Säännös tulisi sovellettavaksi lähinnä vähäisemmissä lain tai sopimuksen rikkomisissa, joissa toisen osapuolen etu ei yleensä kohtuudella voi vaatia hyvityssakkoseuraamuksen määräämistä. Ehdotuksen tarkoituksena ei ole tukea oman käden oikeuteen ryhtymistä eikä siis esimerkiksi laittomia vastatyötaistelutoimenpiteitä. Tämän vuoksi muutoksen tulkinnassa on edellytettävä varovaisuutta.

2. Asian valmistelu

Työehtosopimusjärjestelmän ja työmarkkinoiden pelisääntöjen kehittäminen on kiteytynyt toisaalta edellä mainittuun, 1 päivästä tammikuuta 1985 voimaan tulleeseen työehtosopimuslain muutokseen, joka koski muun muassa hyvityssakkojen perusteita, sekä asiasta kaikkien työmarkkinoiden keskusjärjestöjen toimesta 25 päivänä marraskuuta 1985 allekirjoitettuun neuvottelutulokseen, jonka nojalla on annettu hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi työsopimuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Lainsäädäntötoimenpiteiden lisäksi kokonaisuuteen liittyy eräitä työmarkkinaosapuolten kesken sovittavia asioita.

Työsopimuslain muutos ja työehtosopimuslain jo toteutuneet tai vasta Eduskunnan käsiteltävänä olevat muutokset eivät välittömästi koske virka- ja toimiehtosopimusjärjestelmiä. Viimeksi mainittu hallituksen esitys, siltä osin kuin siinä on ehdotettu työriitojen sovittelusta annetun lain muuttamista, omaa vaikutuksia myös virkamiesten, viranhaltijoiden ja yksityisten valtionapulaistosten toimihenkilöiden osalta.

Tämä hallituksen esitys sisältää ne lainsäädännön muutokset, jotka työehtosopimusjärjestelmään liittyvien muutosten ja muutosehdotusten takia ovat tässä vaiheessa tarpeellisia ja toteuttamiskelpoisia virka- ja toimiehtosopimusjärjestelmien toimivuuden ja niiden alueella noudatettavien pelisääntöjen tarkentamiseksi. Asiasta on käyty neuvotteluja toisaalta valtiovarainministeriön ja kunnallisen sopimusvaltuuskunnan toimiston sekä toisaalta asianomaisten keskusjärjestöjen välillä. Näissä neuvotteluissa on samanaikaisesti ja yleiseen työmarkkinoiden pelisääntöjä koskevaan neuvottelutulokseen liittyen käsitelty lähinnä sopimusteitse ratkaistavia muita kysymyksiä, kuten kysymystä irtisanomisajoista. Näiltä osin lopulliset ratkaisut on esitetty tehtäväksi kevään 1986 virka- ja toimiehtosopimusneuvottelujen yhteydessä, sikäli kuin kysymys on sopimuksenvaraisista asioista.

3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole mainittavia välittömiä organisatorisia tai taloudellisia vaikutuksia.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys valtion ja kunnallisen virkaehtosopimusjärjestelmän muuttamisen edellyttämisestä lainsäädännön muutoksista (1984 vp. — HE n:o 239). Tuossa esityksessä ehdotetut, muun muassa valtion virkaehtosopimuslain ja kunnallisen virkaehtosopimuslain muutokset ovat nyt ehdotetuista muutoksista riippumattomia ja ne on tarkoitettu tulemaan voimaan nyt ehdotettuja muutoksia myöhemmin.

5. Voimaantulo

Hallituksen tarkoituksena on, että muutokset saatetaan voimaan samanaikaisesti työehtosopimuslain muutosten kanssa 1 päivänä toukokuuta 1986.

Valtioneuvoston suoritettavaksi ehdotettu hyvityssakkojen määrän tarkistaminen tapahtuisi ensimmäisen kerran 1 päivästä tammikuuta 1988 lukien, kuten työehtosopimuslainkin osalta, ja siitä eteenpäin kolmen vuoden välein.

Rahan arvon muutos ensimmäistä tarkistusta varten laskettaisiin samalta kolmen vuoden kaudelta kuin työehtosopimuslain nojalla tehtävää vastaavaa tarkistusta varten.

Ennen lakien voimaantuloa tapahtuneisiin työtaistelutoimenpiteisiin tahi virka- tai toimiehtosopimusten määräysten rikkomisiin sovellettaisiin aikaisempaa lakia.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**valtion virkaehtosopimuslain 19 ja 20 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 6 päivänä marraskuuta 1970 annetun valtion virkaehtosopimuslain (664/70) 19 §:n 1 ja 3 momentti sekä 20 §:n 1 momentti näin kuuluviksi:

19 §

Virkaehtosopimukseen sidotun, joka tietensä rikkoo tai jonka olisi perustellusti pitänyt tietää rikkovansa sopimuksen määräyksiä, työtuomiois-
tuin voi tuomita maksamaan hyvityssakon.

mioon kaikki esille tulleet asianhaarat, kuten vahingon suuruus, syyllisyyden määrä, toisen osapuolen rikkomukseen mahdollisesti antama aihe ja yhdistyksen koko. Erityisestä syystä voidaan hyvityssakko jättää tuomitsematta.

Hyvityssakon määrä saa olla valtion tai yhdistyksen osalta enintään 50 000 markkaa ja virkami-
miehen osalta enintään 200 markkaa. Valtioneu-
voston tulee valtion neuvotteluviranomaista ja
keskeisiä virkamiesyhdistyksiä kuultuaan tarkistaa
nämä markkamäärät rahan arvon muutosta vas-
taavasti kolmivuotiskausittain.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 1986.

Valtioneuvoston tulee tehdä ensimmäinen 19
§:n 3 momentissa mainittu tarkistus 1 päivästä
tammikuuta 1988 lukien.

Ennen tämän lain voimaantuloa tapahtunee-
seen virkaehtosopimuksen määräyksen rikkomis-
seen ja työtaistelutoimenpiteeseen sovelletaan ai-
kaisempaa lakia.

20 §

Hyvityssakkoon tuomittaessa on otettava huo-

2.

Laki**kunnallisen virkaehtosopimuslain 20 ja 21 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 6 päivänä marraskuuta 1970 annetun kunnallisen virkaehtosopimuslain (669/70) 20 §:n 1 ja 4 momentti sekä 21 §:n 1 momentti näin kuuluviksi:

20 §

Virkaehtosopimukseen sidotun, joka tietensä rikkoo tai jonka olisi perustellusti pitänyt tietää rikkovansa sopimuksen määräyksiä, työtuomiois-
tuin voi tuomita maksamaan hyvityssakon.

mioon kaikki esille tulleet asianhaarat, kuten vahingon suuruus, syyllisyyden määrä, toisen osapuolen rikkomukseen mahdollisesti antama aihe ja yhdistyksen tahi kunnan tai kuntainliiton koko. Erityisestä syystä voidaan hyvityssakko jät-
tää tuomitsematta.

Hyvityssakon määrä saa olla kunnallisen sopi-
musvaltuuskunnan, kunnan, kuntainliiton tai
yhdistyksen osalta enintään 50 000 markkaa ja
viranhaltijan osalta enintään 200 markkaa. Val-
tioneuvoston tulee kunnallista sopimusvaltuus-
kuntaa ja keskeisiä viranhaltijayhdistyksiä kuul-
tuaan tarkistaa nämä markkamäärät rahan arvon
muutosta vastaavasti kolmivuotiskausittain.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 1986.

Valtioneuvoston tulee tehdä ensimmäinen 20
§:n 4 momentissa mainittu tarkistus 1 päivästä
tammikuuta 1988 lukien.

Ennen tämän lain voimaantuloa tapahtunee-
seen virkaehtosopimuksen määräyksen rikkomis-
seen ja työtaistelutoimenpiteeseen sovelletaan ai-
kaisempaa lakia.

21 §

Hyvityssakkoon tuomittaessa on otettava huo-

3.

Laki**yksityisten valtionapulaitosten toimiehtosopimuslain 15 ja 16 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 23 päivänä helmikuuta 1979 annetun yksityisten valtionapulaitosten toimiehtosopimuslain (238/79) 15 §:n 1 ja 4 momentti sekä 16 §:n 1 momentti näin kuuluviksi:

15 §

Toimiehtosopimukseen sidotun, joka tietensä rikkoo tai jonka olisi perustellusti pitänyt tietää rikkovansa sopimuksen määräyksiä, työtuomioistuon voi tuomita maksamaan hyvityssakon.

Hyvityssakon määrä saa olla sopimusvaltuuskunnan, yksityisen valtionapulaitoksen tai yhdistyksen osalta enintään 10 000 markkaa ja toimihenkilön osalta enintään 100 markkaa. Valtioneuvoston tulee yksityisten valtionapulaitosten sopimusvaltuuskuntaa ja keskeisiä toimihenkilöyhdistyksiä kuultuaan tarkistaa nämä markkamäärät rahan arvon muutosta vastaavasti kolmi-
vuotiskausittain.

16 §

Hyvityssakkoon tuomittaessa on otettava huo-

mioon kaikki esille tulleet asianhaarat, kuten vahingon suuruus, syyllisyyden määrä, toisen osapuolen rikkomukseen mahdollisesti antama aihe ja yhdistyksen tai yksityisen valtionapulaitoksen koko. Erityisestä syystä voidaan hyvityssakko jättää tuomitsematta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 1986.

Valtioneuvoston tulee tehdä ensimmäinen 15 §:n 4 momentissa mainittu tarkistus 1 päivästä tammikuuta 1988 lukien.

Ennen tämän lain voimaantuloa tapahtuneeseen toimiehtosopimuksen määräyksen rikkomiseen ja työtaistelutoimenpiteeseen sovelletaan aikaisempaa lakia.

Helsingissä 28 päivänä helmikuuta 1986

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Valtiovarainministeri *Esko Ollila*

1.

Laki**valtion virkaehtosopimuslain 19 ja 20 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 6 päivänä marraskuuta 1970 annetun valtion virkaehtosopimuslain (664/70) 19 §:n 1 ja 3 momentti sekä 20 §:n 1 momentti näin kuuluviksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

19 §

Virkaehtosopimukseen sidotun, joka tietensä rikkoo sopimuksen määräyksiä, työtuomioistuin voi tuomita maksamaan hyvityssakon.

Hyvityssakon määrä saa olla valtion tai yhdistyksen osalta enintään 50 000 markkaa ja virkamiehen osalta enintään 200 markkaa.

20 §

Hyvityssakkoon tuomittaessa on otettava huomioon kaikki esille tulleet asianhaarat, *etenkin* vahingon suuruus ja syyllisyyden määrä. Jos 19 §:ssä tarkoitettu menettely on ollut vähäistä tai se on tapahtunut lieventävien asianhaarojen vallitessa, voidaan hyvityssakko jättää tuomitsematta

Virkaehtosopimukseen sidotun, joka tietensä rikkoo *tai jonka olisi perustellusti pitänyt tietää rikkovansa* sopimuksen määräyksiä, työtuomioistuin voi tuomita maksamaan hyvityssakon.

Hyvityssakon määrä saa olla valtion tai yhdistyksen osalta enintään 50 000 markkaa ja virkamiehen osalta enintään 200 markkaa. *Valtioneuvoston tulee valtion neuvotteluviranomaista ja keskeisiä virkamiesyhdistyksiä kuultuaan tarkistaa nämä markkamäärät rahan arvon muutosta vastaavasti kolmivuotiskausittain.*

Hyvityssakkoon tuomittaessa on otettava huomioon kaikki esille tulleet asianhaarat, *kuten* vahingon suuruus, syyllisyyden määrä, *toisen osapuolen rikkomukseen mahdollisesti antama aihe ja yhdistyksen koko.* Erityisestä syystä voidaan hyvityssakko jättää tuomitsematta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 1986.

Valtioneuvoston tulee tehdä ensimmäinen 19 §:n 3 momentissa mainittu tarkistus 1 päivästä tammikuuta 1988 lukien.

Ennen tämän lain voimaantuloa tapahtuneeseen virkaehtosopimuksen määräyksen rikkomiseen ja työtaistelutoimenpiteeseen sovelletaan aikaisempaa lakia.

2.

Laki

kunnallisen virkaehtosopimuslain 20 ja 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 6 päivänä marraskuuta 1970 annetun kunnallisen virkaehtosopimuslain (669/70) 20 §:n 1 ja 4 momentti sekä 21 §:n 1 momentti näin kuuluviksi:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Virkaehtosopimukseen sidotun, joka tietensä rikkoo sopimuksen määräyksiä, työtuomioistuin voi tuomita maksamaan hyvityssakon.

Hyvityssakon määrä saa olla kunnallisen sopimusvaltuuskunnan, kunnan, kuntainliiton tai yhdistyksen osalta enintään 50 000 markkaa ja viranhaltijan osalta enintään 200 markkaa.

Hyvityssakkoon tuomittaessa on otettava huomioon kaikki esille tulleet asianhaarat, etenkin vahingon suuruus ja syyllisyyden määrä. Jos 20 §:ssä tarkoitettu menettely on ollut vähäistä tai se on tapahtunut lieventävien asianhaarojen vallitessa, voidaan hyvityssakko jättää tuomitsematta.

20 §

Virkaehtosopimukseen sidotun, joka tietensä rikkoo tai jonka olisi perustellusti pitänyt tietää rikkovansa sopimuksen määräyksiä, työtuomioistuin voi tuomita maksamaan hyvityssakon.

Hyvityssakon määrä saa olla kunnallisen sopimusvaltuuskunnan, kunnan, kuntainliiton tai yhdistyksen osalta enintään 50 000 markkaa ja viranhaltijan osalta enintään 200 markkaa. Valtioneuvoston tulee kunnallista sopimusvaltuuskuntaa ja keskeisiä viranhaltijayhdistyksiä kuultuaan tarkistaa nämä markkamäärät rahan arvon muutosta vastaavasti kolmivuotiskausittain.

21 §

Hyvityssakkoon tuomittaessa on otettava huomioon kaikki esille tulleet asianhaarat, kuten vahingon suuruus, syyllisyyden määrä, toisen osapuolen rikkomukseen mahdollisesti antama aihe ja yhdistyksen tabi kunnan tai kuntainliiton koko. Erityisestä syystä voidaan hyvityssakko jättää tuomitsematta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 1986.

Valtioneuvoston tulee tehdä ensimmäinen 20 §:n 4 momentissa mainittu tarkistus 1 päivästä tammikuuta 1988 lukien.

Ennen tämän lain voimaantuloa tapahtuneeseen virkaehtosopimuksen määräyksen rikkomiseen ja työtaistelutoimenpiteeseen sovelletaan aikaisempaa lakia.

3.

Laki

yksityisten valtionapulaitosten toimiehtosopimuslain 15 ja 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 23 päivänä helmikuuta 1979 annetun yksityisten valtionapulaitosten toimiehtosopimuslain (238/79) 15 §:n 1 ja 4 momentti sekä 16 §:n 1 momentti näin kuuluviksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

Toimiehtosopimukseen sidotun, joka tietensä rikkoo sopimuksen määräyksiä, työtuoimioistuin voi tuomita maksamaan hyvityssakon.

Hyvityssakon määrä saa olla sopimusvaltuuskunnan, yksityisen valtionapulaitoksen tai yhdistyksen osalta enintään 10 000 markkaa ja toimihenkilön osalta enintään 100 markkaa.

Hyvityssakkoon tuomittaessa on otettava huomioon kaikki esille tulleet asianhaarat, *etenkin* vahingon suuruus ja syyllisyyden määrä. Jos 15 §:ssä tarkoitettu menettely on ollut vähäistä tai se on tapahtunut lieventävien asianhaarojen vallitessa, voidaan hyvityssakko jättää tuomitsematta.

15 §

Toimiehtosopimukseen sidotun, joka tietensä rikkoo *tai jonka olisi perustellusti pitänyt tietää rikkovansa* sopimuksen määräyksiä, työtuoimioistuin voi tuomita maksamaan hyvityssakon.

Hyvityssakon määrä saa olla sopimusvaltuuskunnan, yksityisen valtionapulaitoksen tai yhdistyksen osalta enintään 10 000 markkaa ja toimihenkilön osalta enintään 100 markkaa. *Valtioneuvoston tulee yksityisten valtionapulaitosten sopimusvaltuuskuntaa ja keskeisiä toimihenkilöyhdistyksiä kuultuaan tarkistaa nämä markkamäärät rahan arvon muutosta vastaavasti kolmi-*vuotiskausittain.

16 §

Hyvityssakkoon tuomittaessa on otettava huomioon kaikki esille tulleet asianhaarat, *kuten* vahingon suuruus, syyllisyyden määrä, *toisen osapuolen rikkomukseen mahdollisesti antama aihe ja yhdistyksen tai yksityisen valtionapulaitoksen koko.* Erityisestä syystä voidaan hyvityssakko jättää tuomitsematta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 1986.

Valtioneuvoston tulee tehdä ensimmäinen 15 §:n 4 momentissa mainittu tarkistus 1 päivästä tammikuuta 1988 lukien.

Ennen tämän lain voimaantuloa tapahtuneeseen toimiehtosopimuksen määräyksen rikkomiseen ja työtaistelutoimenpiteeseen sovelletaan aikaisempaa lakia.